

PLÁN PREVENCE

Minimální plán prevence rizikového chování

Pro školní rok – 2022/2023

Sociálně patologické jevy – společensky nežádoucí jevy (násilí, vandalismus, šikana, rasismus, drogové závislosti, gamblerství...) – s vývojem společnosti se mění a vznikají nové.

Vliv na šíření těchto jevů má rychlost kulturních a sociálních změn – dosavadní sociální hodnoty jsou odmítány a pro nové chybí podmínky a vzory. Snaha rychle se přiblížit „novému životnímu stylu“ s sebou přináší řadu negativních důsledků.

Zkušenosti sociálních pracovníků, policistů, soudců shodně potvrzují, že páchaní trestné činnosti předurčují:

- disfunkční rodina
- problémy související se školní docházkou
- nestrukturovaný volný čas trávený především mimo rodinu a s vrstevníky
- poruchy chování
- sociální vyloučení
- závislost na návykových látkách
- extremistické postoje

Vliv násilí v médiích na psychiku – desítky let probíhají diskuse o vlivu násilí ve filmech, v televizních pořadech a počítačových hrách na psychiku dětí. Zatímco se diskutuje, stalo se násilí každodenní součástí zpravodajských a ostatních televizních programů, dokonce hrdinové v kreslených pohádkách se chovají agresivně, necítí bolest, ani výčitky svědomí a většinou jsou odměněni. Těžce zraněný hrdina se po filmové rvačce „pouze oklepe“ a pokračuje v pronásledování...

Prostřednictvím této „reality“ si dítě vytváří zcela falešnou představu o tom, jak to ve světě chodí. Není tedy divu, že odborníci hodnotí delikventní mládež takto:

- agresivní
- méně ovladatelná
- méně zodpovědná
- malá míra sebekritiky

- větší odolnost vůči stresu

PREVENCE

Nosným prvkem systému prevence je tzv. nespecifická primární prevence. Jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže.

Primární prevencí rozumíme konkrétní aktivity, jejichž cílem je předejít problémům a následkům sociálně patologických jevů, minimalizovat jejich negativní dopad a další šíření.

Specifická primární prevence - jsou podpůrné programy pro rizikové skupiny a pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ochranné faktory ze strany školy

- pečující, podporující a zdravé školní prostředí (informace, sociální dovednosti, hodnotový systém, diskuse)
- jasná a srozumitelná pravidla
- porozumění chování a dynamice vývoje dětí
- děti jsou zahrnuty do rozhodování na školním dění
- zodpovědnost ke školním věcem a povinnostem

Ochranné faktory ze strany rodiny

- pozitivní pouto mezi rodiči a dítětem
- emocionální podpora
- absence ostrého a zlého kritizování
- víra v možnosti dítěte
- jasná pravidla
- důsledná kontrola

Zařazení dítěte mezi vrstevníky

- dítě je součástí pozitivních skupinových aktivit
- dobrá komunikace s vrstevníky (asertivita)
- zájem a podpora kolektivu

Postup při řešení případů souvisejících s návykovými látkami

Držení a požívání alkoholu, držení tabákových výrobků, kouření, držení, distribuce a užívání návykových látek je ve škole zakázáno školním řádem.

Konzumace návykových látek osobami mladšími 18 let je považována za „vedení života nemravného a zahálčivého“ a zaměřuje se na ně sociálně-právní ochrana.

Distribuce drog je trestným činem.

Tento postup se týká všech prostor školy (tj. v budovy školy a jejich přilehlých prostor – atria, hřiště) i všech akcí, které škola organizuje.

Všichni žáci mají oznamovací povinnost – viz školní řád.

Při řešení všech případů je vhodné zajistit svědky.

Pokud žák kouří v prostorách školy ,je nutné:

- nejprve zabránit v další konzumaci – odebrat cigarety
- vyvodit kázeňské důsledky v souladu se školním a klasifikačním řádem školy
- informovat zákonné zástupce.

Pokud žák pije alkohol v prostorách školy, je nutné:

- nejprve zabránit v další konzumaci – odebrat alkohol
- zajistit jeho bezpečí, ve stavu akutní intoxikace volat záchranku (popsat stav žáka)
- vyzoomět ředitelku školy a zákonné zástupce
- v případě, že není nutné volat lékaře, zajistit dohled nad žákem, jeho vyjádření k situaci a vyzoomět ředitelku školy, informovat zákonné zástupce a dítě předat zákonným zástupcům
- jestliže se zákonní zástupci nedostaví, předat dítě pracovníkům sociální služby
- vyvodit kázeňské důsledky v souladu se školním a klasifikačním řádem školy.

Pokud se žák dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, je nutné:

- zajistit jeho bezpečí, ve stavu akutní intoxikace volat záchranku (popsat stav žáka)
- vyzoomět vedení školy, zákonné zástupce a OSPOD
- v případě, že není nutné volat lékaře, zajistit dohled nad žákem, jeho vyjádření k situaci a vyzoomět vedení školy, informovat zákonné zástupce a OSPOD , dítě předat zákonným zástupcům
- jestliže se zákonní zástupci nedostaví, předat dítě pracovníkům OSPOD.

Pokud je u žáka zachycen alkohol nebo tabákové výrobky, je nutné:

- o zachycení věci sepsat záznam, který obsahuje datum, čas, popis předmětů, jejich majitele, za jakých okolností byly zachyceny a kým, vyjádření žáka, popř. svědků

- informovat ředitelku školy
- vyvodit kázeňské důsledky v souladu se školním a klasifikačním řádem školy.
- zachycené předměty vrátit zákonným zástupcům na základě protokolu, který zákonný zástupce podepíše, zákonné zástupce znovu informovat o tom, že nosit návykové látky do školy není dovolené

**Pokud je ve škole objeven uživatel drog:
je nutné**

- pokud chce žák o problému hovořit, informovat ho o možnosti kontaktovat odborníky (např. Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti, Sládkova 45, Brno, tel. 548 526 802, Středisko výchovné péče HELP ME, Bořetická 2, Brno, tel. 544 216 178)
- informovat ředitelku školy
- informovat zákonné zástupce a sociální odbor

**Pokud je ve škole zachycena látka, o které se domníváme, že je omamná nebo psychotropní:
je nutné**

- objevenou látku vložit v nalezeném stavu do velké obálky, tu zapečetit a uložit . S obsahem ani s obalem nijak nemanipulovat.
- sepsat o nález záznam, ve kterém je přesně uvedeno, jak látka vypadá, kdo ji objevil, kde, za jakých okolností a u koho. Protokol bude podepsán ředitelkou, dále osobou, u které byla látka objevena a třetí dospělou osobou. V případě, že jedinec, u něhož byla látka objevena (nebo ten, který látku odevzdal), odmítne záznam podepsat, je třeba uvést do kolonky pro jeho podpis formulaci „*odmítl podepsat*“
- nález předat Policii ČR, o nález rozhodne laboratoř.

Pokud zjistíme, že některý žák do školy přináší omamné nebo psychotropní látky a předává je spolužákům:

- vzhledem k tomu, že distribuce je trestným činem, jedinou možností řešení je oznámení orgánům činným v trestním řízení (Policii ČR).

ŠIKANA

Postup při odhalování a řešení případů šikany

Šikana je každé chování, splňující tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (= oběti)
- jeho záměrem je oběti ohrožit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení (= agresori)
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí.

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Základní formy:

- fyzická šikana – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- psychická šikana – nadávky, pomlavy, vyhrožování, zesměšňování.

Nepřímé znaky šikany :

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.

- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. “Nechte mě!”
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo “legrací” zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.
- Působí smutně, stísněně. Často chybí z nejasných důvodů, jako je „ranní nevolnost“, „bolesti hlavy“ atd.

Postup třídního učitele (vyšetřující osoby), má-li podezření na šikanu

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, nezapomenout na předchozího třídního učitele.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy a výchovnému poradci, konzultovat další postup. Dohodnout se, zda další vyšetřování povede třídní učitel nebo jiná osoba. Případně přizvat psychologa.
3. Mezi čtyřma očima a bez zbytečného rozruchu vyslechnout více nezaujatých svědků – spolužáků. Důležité věci si zapisovat (nahrávat), porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.
4. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o spolupráci.
5. Teprve nyní vyslechnout oběť - citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. Vše zapisovat nebo nahrávat. Tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.
6. Vyslechnout agresory – překvapivě, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Je-li pachatelů víc, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
7. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, případně další učitelé). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany. Zvážit oznámení na OSPOD a Policii ČR.
8. Individuálně pozvat k jednání rodiče agresorů, seznámit se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. V otázce trestů nepřistupovat na kompromisy.
9. Pozvat rodiče obětí, seznámit se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik, organizační opatření apod.).
10. Teprve nyní rozebrat situaci se třídou (vynechat případné citlivé detaily), prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sledovat.

Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě nutno postupovat odlišně – jednat rázně, okamžitě zajistit ochranu oběti a izolovat agresory (i vzájemně – kvůli možnosti domluvit si křivou výpověď), vyslechnout oběť a svědky mezi čtyřma očima, ale bez zbytečného utajování, oznámit věc vedení školy atd.

Naše úkoly

Zdravá třída

- jsme kamarádi a pomáháme si – poznávám sebe sama a své spolužáky, učím se spolupracovat a komunikovat v rámci kolektivu třídy
- co můžeme dělat pro to, abychom se ve třídě cítili bezpečně – tvorba třídních pravidel
- konflikty řešíme v rámci třídy společně s třídním učitelem nebo vedením školy

Bezpečně do školy a ze školy

- chování chodců v silničním provozu
- osobní bezpečí
- návštěva dopravního hřiště

Chráním své zdraví, žiji zdravě

- základní zásady zdravého stravování – vhodný jídelníček, pitný režim, poruchy příjmu potravy – Světový den výživy (zdraví)
- smysluplné naplňování volného času – koníčky, zájmy
- chování za mimořádných událostí – beseda s hasiči
- bezpečné chování v různých situacích, 1. pomoc

Drogy kolem nás

- Světový den boje proti drogám 11.11.
- prevence zneužívání návykových látek

Kdo je jiný, není divný

- uvědomění si odlišností lidí kolem nás
- prevence rasismu, xenofobie a agrese
- uvědomovat si nebezpečí terorismu v současném světě

Nemáme jen práva, ale i povinnosti

- kdo mi může pomoci – linka bezpečí , na koho se obrátit při řešení problémů
- znám svá práva, uvědomuji si své povinnosti, vím, co jsou trestné činy
- rizikové jevy mezi námi – vandalismus, rasismus, týrání, násilné chování...

Nedám se!

- zvyšování zdravého sebevědomí, posilování psychické odolnosti,

Pravidla používání internetu

- prevence rizika všech druhů kyberšikany
- pravidla bezpečného internetu

Mgr. Hana Toflová

metodik prevence

Mgr. Barbora Křížová

ředitelka školy